

წინააღმდეგობის როლი საქართველოს ეროვნულ უსაფრთხოებაში

ლუკა შამუგია¹

<https://doi.org/10.61446/mp.4.2025.9721>

აბსტრაქტი

წინამდებარე კვლევაში განხილულია წინააღმდეგობის მოძრაობა, როგორც ტოტალური თავდაცვის მნიშვნელოვანი ელემენტი. განსაზღვრულია თუ რა როლი აკისრია წინააღმდეგობას საქართველოს უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში. წარმოდგენილია წინააღმდეგობის სტრუქტურა, კომპონენტები და ფაზები, თუ როგორ უნდა განხორციელდეს ეფექტური წინააღმდეგობა. მოყვანილია შესაბამისი მაგალითები, თუ რა სახის გამოწვევების წინაშე დგას ხელისუფლება წინააღმდეგობის ძალების განხორციელების პროცესში. წარმოდგენილია წინააღმდეგობის მოძრაობის აქტივაციისთვის რა წინაპირობები უნდა შექმნან საქართველოს თავდაცვის პოლიტიკის დამგეგმარებლებმა. ამავდროულად განსაკუთრებული ყურადღება მახვილდება, წინააღმდეგობის როლის მნიშვნელობაზე, როგორც მოწინააღმდეგის კონვენციური ძალების შემოჭრამდე, ასევე ქვეყნის სრული ან ნაწილობრივი ოკუპაციის დროს, სახელმწიფოს დაცემისგან დახსნაში. უშუალოდ კვლევის პრობლემას წარმოადგენს საკითხის სპეციფიკურობა, ვინაიდან წინააღმდეგობის პროცესი წარმოადგენს მკაცრად გასაიდუმლოებულ მოქმედებებს, კვლევაში რთული აღმოჩნდა ზღვარის პოვნა იმ მასალის გასასაჯაროებლად რითაც შესაძლოა ჩამოყალიბდეს ეფექტური წინააღმდეგობის ძალები საქართველოში.

საკვანძო სიტყვები: წინააღმდეგობა, პარტიზანული ომი, იატაკქვეშეთი.

The role of resistance in national security of Georgia

Luka Shamugia²

Abstract

In the following study, resistance movement is discussed as a significant element of total defense. It is determined what role the resistance has in ensuring Georgia's security. The resistance structure, components and phases of how to conduct an effective resistance are presented. Relevant examples are given of what kind of challenges the government is facing in the process of implementing resistance forces. It is presented what prerequisites Georgian defense policy planners should create for the activation of the resistance movement. At the same time, special attention is paid to how important the role of resistance is, both before the invasion of the enemy's conventional forces, and during the full or partial occupation of the country, in saving the state from collision. The problem of the research is the specificity of the issue, since the process of resistance is a strictly secret action, it was difficult to find a limit in the research to make public the material, how could form effective resistance forces in Georgia.

Keywords: Resistance, Guerrilla war, Underground.

¹ეროვნული გვარდიის მე-10 ტერიტორიული თავდაცვის ბრიგადის დაზვერვის ასეულის მეთაურის მოადგილე - უფროსი ლეიტენანტი ლუკა შამუგია. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საერთაშორისო ურთიერთობების დოქტორანტი

²Deputy Chief of the Intelligence Unit of the 10th Territorial Defense Brigade of the National Guard, Georgian Technical University, PhD Candidate in International Relations

შესავალი

ეროვნული უსაფრთხოების ერთ-ერთ მიმართულებას სახელმწიფო თავდაცვა წარმოადგენს. სწორედ თავდაცვის დაგეგმვამ უნდა უზრუნველყოს მშვიდობიანობის პერიოდში იმ მექანიზმების ჩამოყალიბება, რომელიც საჭიროების შემთხვევაში ქვეყნის მობილიზებას სწრაფად და ეფექტურად მოახდენს. თავდაცვის დაგეგმვა გულისხმობს სახელმწიფო რესურსების კოორდინებულ გამოყენებას, რაც თავის მხრივ გამოიხატება პასუხისმგებლობების გადანაწილებაში თავდაცვის ძალებს, სახელმწიფო უწყებებსა და მოსახლეობას შორის. საქართველოს თავდაცვის პოლიტიკის მიმდინარე პრინციპი კი ტოტალური თავდაცვის სახელით არის ცნობილი.

საქართველოში ტოტალური თავდაცვის კონცეფციის პირველივე პარადიგმების გაჩენისას გამოიყო საზოგადოების ორი პოლუსი. ნაწილი, რომელიც კონცეფციას აღიქვამდა, როგორც არსებულ გამოწვევებზე ეფექტურ პასუხად და მეორე მხარე, რომელიც კატეგორიულად უარყოფითად იყო განწყობილი. ტოტალური თავდაცვისადმი კრიტიკა გამოწვეული იყო საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან გამომდინარე, ვინაიდან საქართველოს უსაფრთხოების კონცეფციის პირველივე ეროვნული ინტერესი ეხება ოკუპირებულ ტერიტორიებს და დეოკუპაციის საკითხს, სტრატეგიაც პასუხს უნდა სცემდეს არსებულ გამოწვევებს. კერძოდ, გეგმიურ პროცესად უნდა იყოს ჩამოყალიბებული, რომელიც ეტაპობრივად მოგვცემს პრობლემის გადაჭრის გზას. ტოტალური თავდაცვის სტრატეგია კრიტიკოსთა ხედვით აცდენილია ეროვნულ უსაფრთხოების კონცეფციას, ვინაიდან მათი თქმით ტოტალური თავდაცვა უზრუნველყოფს სტატუს ქვოს უზრუნველყოფას, სადაც არ შედის ოკუპირებული ტერიტორიები.

მოცემული ნაშრომის მთავარი იდეა არ მდგომარეობს ტოტალური თავდაცვის ნეგატიურ ან პოზიტიური ასპექტების განხილვაში, არამედ, შეეხება ტოტალური თავდაცვის შემადგენელ ქვაკუთხედს: წინააღმდეგობის ძალებს! ვინაიდან სახელმწიფოში წინააღმდეგობის ძალების არსებობა უზრუნველყოფს მისი გრავიტაციული ცენტრის მდგრადობას.

სტატიის საკვლევ კითხვებს წარმოადგენს:

- რას წარმოადგენს წინააღმდეგობა?

- რა გამოწვევების წინაშე დგას საქართველოს ხელისუფლება წინააღმდეგობის მოძრაობის დაორგანიზების პროცესში?

კვლევის ეფექტურად წარსამართად გამოყენებული იქნება სიტუაციის შესწავლის მეთოდი.

ძირითადი ნაწილი

წინააღმდეგობის კონცეფცია

კარლ ფონ კლაუზევიცმა „ომის შესახებ“-ში შემოიღო გრავიტაციული ცენტრის ცნება. მისი თქმით ყველა ერს თუ სახელმწიფოს გააჩნია გარკვეული ცენტრი, რისი მორყევა ან განადგურება მთლიანად სახელმწიფოს დაცემას განაპირობებს. გრავიტაციული ცენტრი შეიძლება იყოს კონკრეტული პიროვნება, (მაგალითად შუა საუკუნეებში მეფე), ასევე, შესაძლოა იყოს რომელიმე ქალაქი, (დედაქალაქი, შუასაუკუნეებში რომელიმე ციხესიმაგრე) რომლის დაცემაც მოწინააღმდეგეს ბრძოლის ნებას უქვეითებს. თუმცა ყველაზე რთული მაშინ არის სიმძიმის ცენტრის მორყევა, როდესაც თავად მოსახლეობა წარმოადგენს სიმძიმის ცენტრს³. რას ნიშნავს ეს? მოწინააღმდეგის მიმართ დაუმორჩილებლობა ერს აიძულებს ბრძოლას. აღნიშნული ტიპის ბრძოლაში დანებება ერს განადგურებას ნიშნავს. ერში ბრძოლა აღიქმება ეგზისტენციალური მდგომარეობიდან დაღწევის ერთადერთ გზად. როდესაც მოწინააღმდეგის კონვენციური შესაძლებლობები გაცილებით აღემატება საკუთარს, ბუნებრივია კონვენციურ ომში გამარჯვების პინა მოწინააღმდეგის მხარეს იქნება, თუმცა წინააღმდეგობის ელემენტის შემოღების შემთხვევაში ომის ტრადიციული აღქმის საზღვრები იცვლება. იქმნება კითხვა რას გულისხმობს წინააღმდეგობის მოძრაობა?

ხშირად ზღვარის აღმოჩენა ამბოხებასა და წინააღმდეგობას შორის რთულია, თუმცა უმჯობესია თავიდანვე განვსაზღვროთ ეს ორი ფენომენი. ამბოხება არის ორგანიზებული ძალისხმევა საკუთარი ხელისუფლების ჩამოსაგდებად. წინააღმდეგობა კი წარმოადგენს ამბოხების სპეციალურ ტიპს რომელიც პირდაპირ მიმართულია ოკუპაციის წინააღმდეგ! თუმცა მათი წარმოების მეთოდები თითქმის იდენტურია.

³ Clausewitz, Carl Von. 2007. *On War*. London: Oxford University Press

როდესაც მოსახლეობა არ ეგუება ოკუპანტს ან ძალას, რომელიც ცდილობს ქვეყნის ოკუპირებას, მასში ჩნდება რეაქცია, რომელიც შესაძლოა როგორც ძალადობრივი, ასევე, არაძალადობრივი სახის იყოს. არაძალადობრივი წინააღმდეგობის მოქმედებები შეიძლება იყოს აქციები, მანიფესტები, საინფორმაციო მანიპულაციები. რაც შეეხება ძალადობრივ წინააღმდეგობას, აქ საქმე გვაქვს გაცილებით კომპლექსურ და ორგანიზებულ ოპერაციებთან. აღნიშნული ტიპის წინააღმდეგობის მოძრაობა შედგება იატაკქვეშეთისგან და პარტიზანული ძალებისგან. ნებისმიერი ტიპის ომში საჭიროა „ძალადობის მენეჯმენტის“⁴ გაწევა. წინააღმდეგობის ომში ტვინად, „ძალადობის მენეჯერად“, გვევლინება იატაკქვეშეთი. სწორედ ზემოთნახსენებმა ორგანიზაციამ უნდა განსაზღვროს წინააღმდეგობის მოძრაობის სტრატეგია, სადაც უნდა შევიდეს მნიშვნელოვანი (VIP) პერსონები და სტრატეგიული ინფრასტრუქტურა, რომლის განადგურება თავის მხრივ დაევალება პარტიზანებს. პარტიზანები წარმოადგენენ წინააღმდეგობის ძალების შეიარაღებულ ფრთას, რომელთა ძირითადი დავალებები წარმოადგენს: ინდივიდების ლიკვიდაციას და სტრატეგიულ ინფრასტრუქტურაზე საბოტაჟებს. აღნიშნული ოპერაციების განსახორციელებლად მათ უწევთ არაკონვენციური ოპერაციების მთელი რიგი ამოცანების შესრულება, როგორიცაა არასტანდარტული ლოჯისტიკური ქსელების შექმნა, არასტანდარტული კავშირის დამყარება, მუდმივი რეკრუტირება. წინააღმდეგობის მოძრაობის არსი ეფუძნება მოწინააღმდეგის გამოფიტვას და ფსიქოლოგიურ ტერორს. ამის შემდეგ კი არაკონვენციური ელემენტები უნდა გარდაიქმნან კონვენციურებად და განდევნონ ოკუპანტები.⁵

მშვიდობიანობის პერიოდში საქართველოს თავდაცვის პოლიტიკის დაგეგმარებისას მნიშვნელოვანია წინააღმდეგობის მოძრაობისთვის საჭირო სწავლებებთან ერთად ყურადღება გამახვილდეს ერის მედეგობაზე. ვინაიდან მოსახლეობის გრავიტაციული ცენტრის სიმყარის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანია ერს წინააღმდეგობის სურვილთან ერთად გააჩნდეს ამტანობაც. თუ ერში მედეგობის კოეფიციენტი არ არის მაღალი, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ მოსახლეობამ დიდ ხანს შეინარჩუნოს ნება.

⁴ ჰანტიგტონი, სემუელ. 2005. *სამოქალაქო-სამხედრო ურთიერთობათა თეორია და პოლიტიკა*. თბილისი: საარი.

⁵ Fiala, Otto. 2020. *Resistance Operational Concept (ROC)*. Macdill Air Force Base, Florida: JSOU Press.

როდესაც მოსახლეობა დიდი ხნის მანძილზე ცხოვრობს რეპრესიულ გარემოში, ის ეტაპობრივად განიცდის ასიმილაციას. აქედან გამომდინარე დამგეგმავებმა უნდა გაა-
ცალკევონ მოსახლეობის მორალური აზრი მოწინააღმდეგეზე და სურვილი ერთმანე-
თისგან. სწორედ მედეგობის მიმართულებაში, ლოჯისტიკურად გრძელვადიანი მარა-
გების შექმნასთან ერთად მნიშვნელოვანია ერის ფსიქოლოგიური მომზადება, რომ
საჭიროების შემთხვევაში გაიღონ რისკი საკუთარი ღირებულებებისა და ქვეყნის ინ-
ტერესების დასაცავად. ფსიქოლოგიური ოპერაციები პირდაპირ მიმართული უნდა
იყოს საერთო იდეოლოგიის შექმნაზე, რადგანაც წინააღმდეგობის პირობებში სწო-
რედ იდეოლოგია ასრულებს ბრძოლაში ჩაბმის ფუნქციას. თუ დამგეგმარებლებმა
იდეოლოგია და მოტივაცია ერთმანეთს ვერ დაუკავშირეს მთლიანობა დაირღვევა და
წინააღმდეგობის მოძრაობა იქნება ქაოტური.

წინააღმდეგობის მოძრაობა აერთიანებს მრავალ ურთიერთდაკავშირებულ მიზანს.
ეს მიზნები შეიძლება დაიყოს სტრატეგიულ, ოპერატიულ და ტაქტიკურ დონეებად.
სტრატეგიულ მიზანს შეიძლება ვუწოდოთ, სასურველი საბოლოო შედეგი. ანუ მდ-
გომარეობა, როდესაც ლეგიტიმურ მთავრობა მოვა ხელისუფლების სათავეში და ოკ-
უპანტი ძალები იქნებიან განდევნილი სახელმწიფოს საზღვრიდან. ყველაზე წვრილი
დონე ტაქტიკური განსაკუთრებით ყურადღებას მოითხოვს, ვინაიდან აუცილებელია
სიფრთხილით განხორციელდეს ამ დონის შესაბამისი ამოცანები, რომლებმაც ოპე-
რატიული გარემო უნდა შექმნას. მაგალითისათვის, ტაქტიკური ტიპის ამოცანად შე-
იძლება ჩაითვალოს ცალკეული რეიდი ან საბოტაჟის აქტი. ტაქტიკურ დონეზე ძა-
ლებმა უნდა უზრუნველყონ საკუთარი ფარულობის და სიცოცხლისუნარიანობის შე-
ნარჩუნება, ვინაიდან ისინი ოპერაციის შემდეგ ისევ უნდა დაბრუნდნენ საკუთარ ჯი-
ბაზე⁶. თუ ფარულობა იქნა დარღვეული და მათი დისლოკაციის ადგილი გამოაშკა-
რავდა, ამოცანა ოპერატიულ დონეზე ჩავარდება.

ისევე როგორც სამხედრო გადაწყვეტილების მიღების პროცესში (MDMP), ასევე, წი-
ნააღმდეგობის მოძრაობის დაგეგმვის პროცესში, როგორც სტრატეგიულ, ისე ტაქ-
ტიკურ დონეზე ადგილმდებარეობის გარემო ფაქტორებს და სამოქალაქო საკითხებს

⁶ პარტიზანთა ბაზა, ელ. რესურსი, <https://surli.cc/bhcnjr>

ჯეროვანი როლი ენიჭება. წინააღმდეგობის ძალებმა შეიძლება ჯიბაზე შექმნან როგორც სოფლის ტიპის, ასევე, ქალაქური ტიპის დასახლებაში. თითოეულ მათგანს გააჩნია როგორც დადებითი ისე უარყოფითი მხარე. მაგალითისათვის, სოფლის ტიპის გარემოში პარტიზანული ბაზის უსაფრთხოება უზრუნველყოფილია რთულად მიღწევადობით, რაც მთავარი გზებისგან სიმორითა და ბუნებრივი დაბრკოლებების სიუხვით გამოიხატება. რაც შეეხება ნაკლოვანებებს: ლოჯისტიკური ხაზები ნელია და ნაკლებად მობილური, ასევე ხშირად არის კავშირგაბმულობის პრობლემები. ურბანულ ტერიტორიებზე შესაძლებელია სწრაფი ლოჯისტიკური და კავშირგაბმულობის ხაზებით სარგებლობა, ასევე შესაძლებელია მჭიდროდ დასახლებული უბნების გამოყენება თავშესაფრად, თუმცა აღნიშნული ტიპის გარემოში რთულდება პარტიზანთა მომზადება.

წინააღმდეგობის სტრუქტურის სიღრმისეული განსაზღვრისას გამოკვეთილია 3 კომპონენტი. იატაკქვეშეთი, პარტიზანული მოძრაობა და დამხმარე ძალები. იატაკქვეშეთის უნიკალურობა გამოიხატება შესაძლებლობით, რომ იმუშაონ ისეთ ადგილებში, რომლებიც კონტროლირებადია ოკუპანტების მიერ. იატაკქვეშეთის წევრები არ ითვლებიან კომბადანტებად, ისინი არიან საზოგადოების ჩვეულებრივი ფენა, რომლებსაც აქვთ სამოქალაქო სამსახური და სტანდარტული ცხოვრების წესი. ორგანიზაციის ფარულობას განსაზღვრავს მისი საიდუმლო ბუნება. შესაძლებელია რომელიმე დანაყოფის ლიდერი, მაგალითად, ოპერატიული უჯრედის დანაყოფის ლიდერი არ იცნობდეს მის წევრებს. ის იყენებს შუამავალს დავალებების გადასაცემად, რომელსაც თავის მხრივ უშუალოდ უჯრედის ლიდერი ჰყავს და დაყავს აღნიშნული დავალება უჯრედის წევრებზე. უფრო გასაიდუმლოებული მოდელია სადაზვერვო უჯრედი, ვინაიდან აქ თვითონ უჯრედის ლიდერებიც იყენებენ შუამავლებს, რომლებიც დავალებას დაიყვანენ წევრებზე. აღსანიშნავია, რომ სადაზვერვო უჯრედში შესაძლოა წევრებმაც არ იცოდნენ საერთო უჯრედში მუშაობის შესახებ. ერთი და იგივე ამოცანა შეიძლება ისე შეასრულონ, რომ წარმოდგენა არ ჰქონდეთ ერთმანეთის შესახებ. დავალების დონის მიხედვით, შესაძლოა ამ სქემის კიდევ უფრო გაზრდა შუამავლებით. ამდგომარ

გასაიდუმლოების საჭიროება არ ნიშნავს იმას, რომ ნდობა არ არის უჯრედებში, არამედ ამოცანის ჩავარდნის ან რომელიმე წევრის გამოაშკარავების შემთხვევაში არ გამოაშკარავდეს მთლიანი უჯრედი. აღნიშნული მიდგომით უჯრედი წევრების დაკარგვის მიუხედავად ფარულად არსებობას მაინც განაგრძობს. უშუალოდ რაც შეეხება იატაკქვეშეთის ფუნქციებს ესენია: უჯრედული ქსელების ჩამოყალიბება, რადიოელექტრონული ბრძოლა, საინფორმაციო ფსიქოლოგიური ოპერაციები, ლოჯისტიკური მარშრუტების კონტროლი, კრიტიკული ობიექტებისა და პიროვნებების განსაზღვრა.

დამხმარე ძალები შეიძლება გავაიგივოთ ორგანიზმში სისხლის ფუნქციასთან. ისინი არიან მოსახლეობის ნაწილი, მოხალისეები, რომლებიც ეხმარებიან როგორც პარტიზანებს, ისე იატაკქვეშეთს. როგორც წესი მათ ავალევენ პროპაგანდის გავრცელებას, ლოჯისტიკურ შესყიდვებს, წინააღმდეგობის ძალების მონაწილეების ფარულ ტრანსპორტირებას, კონსპირაციული ადგილების მენეჯმენტს, ასევე, ითავსებენ კურიერების ფუნქციას. მათ ევალებათ საფრთხის აღმოჩენის შემთხვევაში დროული გაფრთხილება. მაგალითისათვის, სოფლის ტიპის დასახლებაში არსებულ ჯიბაზაზე თუ მოწინააღმდეგემ დააპირა თავდასხმა, ისინი ერთგვარ გუშაგის ფუნქციას ასრულებენ და დროული, სიტუაციის შესაბამისი ხერხების გამოყენებით აცნობენ პარტიზანებს მოახლოებული საფრთხის შესახებ.

იშვიათია წინააღმდეგობის ძალებმა საგარეო მხარდაჭერის გარეშე მიაღწიონ სასურველ შედეგს. მხარდაჭერა კი შესაძლოა სამნაირად გამოიხატოს:⁷

1. საერთაშორისო სამიტებზე და ფორუმებზე, როგორც მორალურად, ასევე პოლიტიკურად. თუ წინააღმდეგობის ძალების ჩრდილოვანმა მთავრობამ ლეგიტიმაცია ვერ მოიპოვა, წინააღმდეგობის მებრძოლები მარტივად წარმოჩინდებიან როგორც ტერორისტები, ამიტომ მნიშვნელოვანია სწორედ საგარეო მხარდაჭერით მათი ლეგიტიმაციის მოპოვება.

⁷ საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო თავდაცვის ძალების წვრთნებისა და სამხედრო განათლების სარდლობა. 2020. სპეციალური ძალების მიერ არაკონვენციური ომის წარმოება. თბილისი: დოქტრინების განვითარების ცენტრი.

2. თუ წინააღმდეგობის მოძრაობა ფართომასშტაბიანი და ხანგრძლივი სახე მიიღო აუცილებელი იქნება მათი გარე მხარდაჭერით ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა, რაც შეიძლება გამოიხატოს ჰუმანიტარული დახმარების სახით, საბრძოლო მასალების მიწოდების ან მეზრძოლთა მომზადებით.
3. შესაძლებელია დამხარე სახელმწიფო გამოყენებული იქნას ლეგიტიმური მთავრობის თავშესაფრად, ან შესაძლებელია სასწავლო ადგილების მოსაწყობად. მაგალითად პაკისტანი თალიბანისთვის.

ქვეყნის ოკუპაციის შემთხვევაში წინააღმდეგობა შესაძლოა დაიყოს 3 ფაზად:

I ფაზა - ფარული ან საწყისი ფაზა. აღნიშნულ ფაზაში ყურადღება მახვილდება საიდუმლო ინფრასტრუქტურის შექმნაზე. წინააღმდეგობის ლიდერები ამ ფაზაში ძირითადად იყენებენ არაძალადობრივი წინააღმდეგობის მეთოდებს: დემონსტრაციებს, პროპაგანდას, ბოიკოტებს და სხვა ფსიქოლოგიური ოპერაციების მეთოდებს. ასევე, მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცევა კადრების მოძიებას და დაკომპლექტებას. მაგალითად, პოლიტიკურად აქტიური ახალგაზრდები, სავაჭრო გაერთიანებების წარმომადგენლები, სასულიერო პირები, და თითქმის ყველა პროდუქტიული პატრიოტი. ასევე, ფაზის აუცილებელი ნაწილია უჯრედების (ერთგვარი ქსელები) ჩამოყალიბება როგორცაა: სადაზვერვო, ოპერატიული, ლოჯისტიკური, ფიჭური. მნიშვნელოვანია ფინანსების მოძიებაც, რომლის ძირითად წყაროს წარმოადგენენ ფონდები. აღნიშნულ ფაზაში მიზანშეწონილი არ არის ღია პარტიზანული მოქმედებები, შესაძლებელია მცირე პარტიზანული ოპერაციების ჩატარება მხოლოდ იმისთვის, რომ საბრძოლო გამოცდილება აიმაღლონ პარტიზანებმა და არა რაიმე საბრძოლო უპირატესობის მისაღებად, ვინაიდან აღნიშნულ ფაზაში გადამწყვეტია ფარულობა. არაძალადობრივი მეთოდების გამოყენებისას, ოკუპანტების მხრიდან საპასუხო რეაქცია შეიძლება იქნას კომპრომისზე წასვლა ან რეპრესია. ორივე შემთხვევაში წინააღმდეგობის ლიდერს შეუძლია სიტუაციის წინააღმდეგობისთვის სასიკეთოდ გამოყენება. თუ მარიონეტი ხელისუფლება კომპრომისზე წამოვიდა ეს იმას ნიშნავს, რომ წინააღმდეგობის ძალების გავლენა იზრდება და არსებული ხელისუფლების კი მცირდება. იმ შემთხვევაში თუ მოსახლეობის გასატეხად რეპრესიას მიმართა, ზუსტად ბასკური ტერორიზმის ანალოგი

სიტუაციას მივიღებთ, სადაც ბასკი ტერორისტული მხარე ძალადობრივი წინააღმდეგობის მეთოდებს მიმართავდა ფრანკოს რეჟიმის წინააღმდეგ, საპასუხოდ რეჟიმი მოსახლეობაზე ახორციელებდა რეპრესიებს. რეპრესირებული მოსახლეობის მოქმედება კი უფრო დიდი მასშტაბის ზიანის მომტანი იყო ფრანკოს რეჟიმისთვის. სხვანაირად რომ ვთქვათ ეტას ლიდერებმა პროვოკაციული ქმედებების გამოყენებით რევოლუციურ მდგომარეობამდე მიიყვანეს კატალონია⁸. აქედან გამომდინარე წინააღმდეგობის ლიდერი ხვდება მომგებიან, ეგრეთ წოდებულ „Win win“ პოზიციაში.

II ფაზა - პარტიზანული ომი. მას შემდეგ რაც პირველ ფაზაში საიდუმლო ინფრასტრუქტურა და უჯრედები შეიქმნება, აქცენტი უკვე გადადის უშუალოდ კინეტიკურ მეთოდებზე. თუ პირველ ფაზაზე პარტიზანული ოპერაციები არ იყო მიზანშეწონილი, ამჯერად პარტიზანული ომი ინტენსიურ და მასშტაბურ ხასიათს იძენს. პარტიზანული მოქმედებებით მაქსიმალურად უნდა დაზიანდეს ოკუპანტების ძალოვანი აპარატი. ეს პროცესი კი უნდა გაგრძელდეს მოწინააღმდეგის სრულ დამარცხებამდე და განდევნამდე. საბოტაჟებისა და დივერსიების წარმატებულობა პირდაპირპროპორციული არის მოსახლეობის მხარდაჭერის მოპოვების. ოკუპირებულ სახელმწიფოში, წინააღმდეგობის პირობებში, მოსახლეობის განწყობის შემდეგნაირი განსაზღვრა შეიძლება: წინააღმდეგობის მხარდამჭერი მოსახლეობის რაოდენობა თითქმის ექვივალენტური იქნება წინააღმდეგობის წინააღმდეგი მოსახლეობის. ასევე აღსანიშნავია, რომ რაოდენობრივად ყველაზე მეტი პროცენტი მოსახლეობის ნეიტრალურ ან პასიურ ფენას აქვს. ნეიტრალური კურსის წარმომადგენლები ძირითადად არიან ფინანსურად ძლიერი საზოგადოება ან პოლიტიკური ავტორიტეტის მქონე პირები. ისინი ცდილობენ საკუთარი ძალაუფლების შენარჩუნებას და ვიდრე ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენები აშკარა კულმინაციას არ მიუახლოვდება, აშკარად არცერთ მხარეს არ ირჩევენ. ზუსტად წინააღმდეგობის წარმატებით განხორციელება წარმოადგენს ბიძგს და იმპულსს მოსახლეობის მხარდაჭერის მოსაპოვებლად, რაც გულისხმობს, რომ პასიური მოსახლეობა აქტიურდება და ერთვება წინააღმდეგობაში. გავლენიანი პირები როდესაც ამჩნევენ, რომ

⁸ ბაია, კაპანაძე. 2020. ბასკების სამშობლო და თავისუფლება. თბილისი: საქართველოს სტრატეგიისა და განვითარების ფონდი GSCF.

წინააღმდეგობა წარმატებით მიმდინარეობს და მათი სასურველი საბოლოო შედეგის მიღწევის ალბათობა იზრდება, ისინი იაზრებენ, რომ თუ მოძრაობას მხარი არ დაუჭირეს, შესაძლოა მათთვისაც პროცესი ფატალურად დასრულდეს. აქედან გამომდინარე, აღნიშნული პირების მიმართ წინააღმდეგობის მოძრაობის მონაწილეებს ბუნებრივია ნდობის საკითხი აშკარად ექნებათ, თუმცა ამ პიროვნებების გამოყენება გასამარჯვებლად ერთ-ერთ გადამწყვეტ ფაქტორს წარმოადგენს.

III ფაზა - მანევრული ომი. პარტიზანული ომის წარმატებულობის შემთხვევაში, ოკუპანტი ძალა პერიოდულად იფიტება. აღნიშნულ ფაზაში პარტიზანული ძალები უნდა გარდაიქმნან კონვენციურ სამხედროებად. მოწინააღმდეგის დარჩენილი ძალების სრული განდევნა სწორედ უნდა მოხდეს კონვენციური სამხედრო მოქმედებებით. ამის შემდეგ მარიონეტი ხელისუფლება უნდა ჩანაცვლდეს ლეგიტიმური ხელისუფლებით. წინააღმდეგობის ლიდერებმა უნდა უზრუნველყონ სახელმწიფო ინსტიტუციების ამოქმედება. ისინი პასუხისმგებელი ხდებიან სახელმწიფო რესურსების განკარგვაზე: მოსახლეობის, ტერიტორიის და რესურსების კონტროლზე. თუ მათ ეფექტურად ვერ გაართვეს თავი ზემოხსენებულ ამოცანას, ისინი დაკარგავენ საკუთარი მოსახლეობის ნდობას და ვითარება საწყის ფაზას დაუბრუნდება. შეიძლება ითქვას წინააღმდეგობის მოძრაობის ყველაზე რთულად განსახორციელებელი მესამე ფაზაა, ვინაიდან თუ წინააღმდეგობის პროცესში მარადიურობა და კრიმინალი გადარჩენის ერთადერთი გზა იყო, ამ შემთხვევაში აღნიშნული წარმოადგენს დანაშაულს. მოსახლეობაში კი წინააღმდეგობის ტალღა იმდენად იქნება გამჭდარი, რომ თუ შეამჩნიეს მოქმედი ხელისუფლების არაეფექტურობა ამბოხს მოაწყობენ და ეს პროცესი იქნება შეუქცევადი, ვიდრე მოქმედი ძალა არ დაიბრუნებს კონტროლს. სახელმწიფოს ცხოველქმედების გასაგრძელებლად აუცილებელია მმართველმა ძალამ მიაღწიოს შემდეგ მიზნებს: უნდა ჩამოაყალიბოს ეფექტური სამოქალაქო ადმინისტრაცია, აღადგინოს დისციპლინირებული სამხედრო სტრუქტურა და ფეხი აუწყოს სახელმწიფოს სოციო-ეკონომიკურ განვითარებას⁹.

⁹ საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო თავდაცვის ძალების წვრთნებისა და სამხედრო განათლების სარდლობა. 2020. სპეციალური ძალების მიერ არაკონვენციური ომის წარმოება. თბილისი: დოქტრინების განვითარების ცენტრი.

ზემოთქმული ფაზები ემყარება მოცემულობას, სადაც სახელმწიფო სრულად ან ნაწილობრივ არის ოკუპირებული, თუმცა მნიშვნელოვანია მშვიდობიანობის პერიოდშივე დაიწყოს წინააღმდეგობისთვის საჭირო ინფრასტრუქტურის და მოსახლეობის მომზადება. საქართველოს შემთხვევაში მნიშვნელოვანია მოსახლეობის მასების მედეგობის მიმართულებით მომზადება, ასევე წინააღმდეგობის მიმართულებით კონტიგენტის ზრდა და რაც მთავარია შეიქმნას გრძელვადიანი ქაშეები. ქაშე წარმოადგენს ერთგვარ სამალავს, სადაც უნდა მოხდეს საბრძოლო მასალების, კავშირგაბმულობის საშუალებების და ზოგადად ნებისმიერი კლასის მარაგების განთავსება¹⁰. აღნიშნული ადგილმდებარეობა უნდა იყოს მკაცრად გასაიდუმლოებული, რომელთა აქტივაცია უნდა მოხდეს წინააღმდეგობის მოძრაობის დაწყებისას. ვინაიდან წინააღმდეგობისა და ამბოხების წარმოების ხერხები იდენტურია, ხელისუფლება ერთგვარ დილემაშია მშვიდობიანობის დროს, ვინაიდან შეიძლება რომელიმე ანტისახელისუფლო ძალამ გამოიყენოს აღნიშნული ქაშეები და წინააღმდეგობისთვის მომზადებული მოსახლეობა საკუთარი მიზნის მისაღწევად, რაც ხელისუფლების დამხობას და ძალაუფლების სადავეების ხელში ჩაგდებას გულისხმობს. აღნიშნულის შიშით თუ ხელისუფლებამ უარი თქვა წინააღმდეგობის ძალების განვითარებაზე, ეს პირდაპირ დესპოტური ძალის გამოყენების ფუნქციაა. საქართველოს ხელისუფლებამ წინააღმდეგობის მოძრაობა უნდა აღიქვას, როგორც ერთ-ერთ ინსტიტუციად და მაქსიმალურად ეცადოს მის გასაძლიერებლად.

დასკვნა

ტოტალური თავდაცვის კონცეფციიდან გამომდინარე საქართველოს უსაფრთხოების უზრუნველყოფა მთლიანად ერმა უნდა ითავოს. საქართველოს ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს მედეგობისა და წინააღმდეგობის საფუძვლების გათავისება ერში. მშვიდობიანობის პერიოდში კონვენციურ ძალებთან ერთად, მოსახლეობაც უნდა მომზადდეს გრძელვადიანი ომისთვის. იდეოლოგიის ფაქტორის გამოყენებით, სიმბიზის ცენტრი უნდა გახდეს მყარი, რაც თავის მხრივ უზრუნველყოფს მოსახლეობის ნე-

¹⁰ Headquarters, Department of Army. 2021. Resistance Advisor Guide. Washington DC.: Army Publishing Directorate.

ბის ინდექსს. თუ ერი გახდა მედეგი, მათ შეეძლება წინააღმდეგობის გაწევა ოკუპანტების მიმართ და ოკუპაციის მიუხედავად ბრძოლა, ვიდრე დეოკუპაცია არ მოხდება. მნიშვნელოვანია მშვიდობიანობის პერიოდში დაიწყოს წინააღმდეგობის მოძრაობის პირველი ფაზა, რაც რეკრუტირებას, კადრების მომზადებას და საჭირო ინფრასტრუქტურის შექმნას გულისხმობს. აღნიშნული საშუალებას მოგვცემს მოწინააღმდეგის შემოჭრისთანავე გააქტიურდეს წინააღმდეგობა საქართველოში. წინააღმდეგობის ორგანიზებისას საქართველოს ხელისუფლების მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს პროცესის რისკი, ვინაიდან წინააღმდეგობისთვის მომზადებულმა პირებმა შესაძლებელია აღნიშნული ცოდნა გამოიყენონ თავად ხელისუფლების წინააღმდეგ და რევოლუციური გზით დაამხონ ხელისუფლება.

ბიბლიოგრაფია

Clausewitz, Carl Von. 2007. *On War*. London: Oxford University Press.

Fiala, Otto. 2020. *Resistance Operational Concept (ROC)*. Macdill Air Force Base, Florida: JSOU Press.

Headquarters, Department of Army. 2021. *Resistance Advisor Guide*. Washington DC.: Army Publishing Directorate.

ბაია, კაპანაძე. 2020. *ბასკების სამშობლო და თავისუფლება*. თბილისი: საქართველოს სტრატეგიისა და განვითარების ფონდი GSCF.

საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო თავდაცვის ძალების წვრთნებისა და სამხედრო განათლების სარდლობა. 2020. *სპეციალური ძალების მიერ არაკონვენციური ომის წარმოება*. თბილისი: დოქტრინების განვითარების ცენტრი.

ჰანტიგტონი, სემუელ. 2005. *სამოქალაქო-სამხედრო ურთიერთობათა თეორია და პოლიტიკა*. თბილისი: საარი.